

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

О.Є. Якименко

Дніпропетровська державна фінансова академія

Розглянуто роль і значення автоматизованих систем і технологій управління бізнес-процесами на підприємствах України, структуру їх виробників, а також їх орієнтацію на класи споживачів залежно від цінової шкали програмного забезпечення та функціональної спроможності.

Ключові слова: інформаційна система, прогнозування, планування, управління, програмні системи, аналітичні системи, програмний продукт.

Постановка проблеми. Все більше українських підприємств стають власністю іноземних компаній, а велика кількість їх починає залучати інвестиції на світових ринках. Тобто вже діють ефективні власники, які або змогли належним чином організувати на підприємствах господарські процеси, або питання організації управління та виробництва у них стоять на порядку денному і активно вирішуються. Для українського бізнесу актуальними стають такі самі питання, як і для підприємців та менеджерів у розвинених країнах. Серед них – упровадження в господарську практику інформаційних технологій і програмних систем для автоматизації процесів постачання, виробництва, дистрибуції, логістики, тобто всього того, що становить основну діяльність підприємства і приносить прибуток.

Саме інформаційні системи дозволяють одержати максимально корисну і оперативну інформацію для внутрішніх та зовнішніх користувачів із наданих звітів про роботу підприємства. Виконання цих завдань зараз дуже часто пов'язують з упровадженням сучасних інформаційних систем і технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань впровадження автоматизованих систем і технологій управління діяльністю підприємств присвячено роботи таких науковців, як С.І. Івахненко, В.С. Пономаренко, Д.В. Чистов та ін. У своїх роботах вони розглядають принципи по-

будови інформаційних систем, особливості їх застосування на різних ділянках управління та обліку, процеси та практику використання окремих програмних продуктів у розрізі окремих бізнес-процесів, що відбуваються на підприємстві. Проте питання щодо вибору оптимальної інформаційної системи управління ресурсами та бізнес-процесами на підприємствах є недостатньо висвітленими і можуть бути предметом подальших досліджень.

Мета статті: дослідити необхідність упровадження сучасних інформаційних систем та технологій як інструменту, призначеного для впорядкування діяльності підприємства на підприємствах України.

Виклад основного матеріалу. Інформаційна система становить комунікаційну систему збору, передачі, обробки інформації про об'єкт, що постачає працівникам різного рангу інформацію для реалізації функцій управління. Водночас інформаційна система являє собою сукупність інформаційних процесів для задоволення потреб в інформації різних рівнів прийняття рішень [3].

Автоматизована інформаційна система – це система, яка реалізує інформаційні технології виконання функцій управління при сумісній роботі управлінського персоналу та комплексу технічних засобів.

Основне призначення будь-якої інформаційної системи – розв'язання економічних та аналітично-облікових задач, допомога в прийнятті оперативних та ефективних

управлінських рішень, що базується на результатах обробки даних.

Нині для українських підприємств найбільш актуальними є такі концепції інформаційних систем, як MRP II і ERP, які фактично стали світовими стандартами. Вони являють собою набори загальних правил, що сформульовані на початку 80 і в 90-х роках ХХ ст. Американським товариством з управління виробництвом і запасами (American Production and Inventory Control Society – APICS), що об'єднує провідні американські компанії. За цими Правилами і має проводитись планування й контроль різних стадій виробничого процесу: визначення потреб у сировині, заготівлі, завантаження потужностей, розподіл ресурсів тощо. Протягом останніх 30 років концепції MRP і ERP стали основною моделлю бізнесу, що використовувались для досягнення виробничої ефективності.

Концепція MRP II (Material Requirements Planning – планування матеріальних ресурсів) – це методологія докладного планування виробництва підприємства, що включає облік, планування завантаження виробничих потужностей, планування потреб усіх ресурсів виробництва (матеріалах, сировині, комплектуючих, обладнанні, персоналі), планування виробничих витрат, моделювання процесу виробництва, планування випуску готових виробів, оперативне коригування плану і виробничих завдань. Усе це будується на основі єдиної інтегрованої бази даних.

MRP II згодом перетворилося у плану-

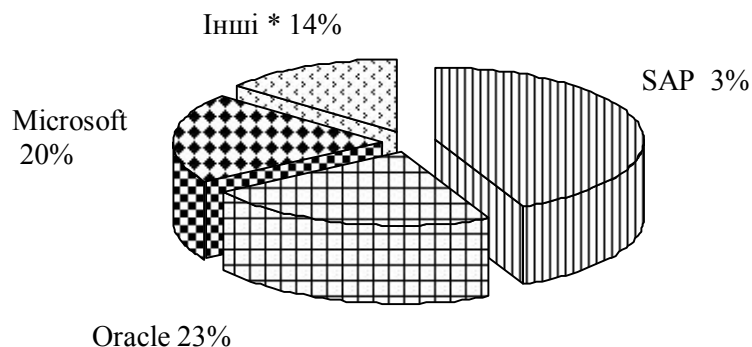
вання ресурсів підприємства (Enterprise Resource Planning – ERP), яке іноді також називають плануванням ресурсів у масштабі підприємства (Enterprise-wide Resource Planning).

Серед стандартних функцій програмного продукту класу ERP виділяють такі:

- прогнозування, бізнесове і фінансове планування;
- управління продажами;
- планування графіка виробництва;
- управління структурою виробів;
- управління запасами;
- планування потреб у матеріалах і виробничих потужностях;
- управління виробництвом (можливо, різні модулі для серійного, замовленого, проектного або безперервного виробництва);
- постачання;
- фінанси / бухгалтерія;
- фінансовий аналіз;
- управління кадрами і облік робочого часу.

Концепція ERP стала дуже популярною у виробничому секторі, оскільки планування ресурсів надало можливості для скорочення часу випуску продукції, зниження рівня товарно-виробничих запасів, а також поліпшення зворотного зв'язку зі споживачем при одночасному скороченні адміністративного апарату.

На сьогодні на світовому ринку комп'ютерних ERP-систем управління підприємством представлена переважна кількість програмних продуктів іноземних розробників (див. рис. 1)

Примітка: До групи виробників «інші» входять: «ІС», «Компас», System 21 Aurora, Renaissance, «Віртуоз», OPTIMA-Work Flow, «МОНОЛИТ», «Фінексперт», «ІТ-Підприємство», «Мегаполіс» тощо.

Рис. 1. Частка ринку провідних виробників ERP-систем у світі, %.

В Україні ринок систем управління підприємством представлений переважно двома цінovими категоріями: дорогі західні й відносно дешеві українські та російські розробки.

Найпотужніші системи класу ERP дуже дорогі. Вартість системи SAP/R3, її встановлення і налагодження може сягати десятків мільйонів доларів, а в Україні – сотень тисяч і мільйонів доларів. Найчастіше підприємства використовують окремі модулі або групи модулів системи SAP/R3. Наприклад, вартість упровадження системи «1С: Предприятие 8.0» у порівняно великих промислових масштабах становить біля 100 тис. дол., натомість упровадження SAP/R3 коштує значно дорожче (починаючи від 500 тис. дол. США) [2].

Різниця в ціні обумовлена якістю продуктів, а також відмінностями в обсягах витрат праці на їх розробку. Крім того, вартість продуктів ERP прямо залежить від їх функціональних можливостей і потреб клієнтів. Так, програмні продукти фірми "1С" розглядають як «конструктор», на базі якого можна автоматизувати окремі бізнес-процеси, а, скажімо, SAP/R3 (Oracle E-Business Suite) контролюють якість кожного етапу господарської діяльності.

Попит з боку підприємств середнього бізнесу в Україні спонукав розробників шукати нові рішення і пропонувати ринку програмні системи в цінovому сегменті між 10 і 500 тис. дол. Саме так і з'явився на ринку програмний продукт «1С:Предприятие 8.0». Водночас SAP зі своїм рішенням MySAP All-in-One (SAP/R3, обмежений ліцензійною угодою) перемістився в нижчий цінovий сегмент до 200 тис. дол.

Конкуренцію імпортованим системам категорії складають також російські «Галактика» і «Парус». Досить міцно закріпилися

на ринку українські компанії «Інтелект-Сервіс» і GrossBee [2].

Окрім співвідношення ціна / функціональність, на конкретний момент слід враховувати також і стратегію розвитку підприємства загалом. Іноді краще обрати такий програмний продукт, який у майбутньому без особливих проблем може бути або вдосконалений, або замінений у разі збільшення обсягу бізнесових операцій і стрімкого розвитку підприємства. А це можливо за наявності в одного розробника програм різних класів.

Наприклад, виробник потужного програмного забезпечення класу управлінських систем «Галактика» пропонує «урізану» версію програми під назвою «Галактика-Старт», позиціонуючи її для середніх за розміром підприємств, які мають потребу у швидкій і порівняно дешевій автоматизації основних бізнес-процесів підприємства.

Висновки та пропозиції. Таким чином, зазначені приклади свідчать, що функціональні можливості наявних інформаційних систем і технологій здатні забезпечити ефективне управління всіма процесами, що відбуваються на підприємстві.

Водночас, при всій привабливості таких систем, важливо вирішити ряд проблем, пов'язаних з їх упровадженням та використанням:

- 1) досить висока вартість розробки та впровадження системи;
- 2) неможливість швидкого впровадження;
- 3) проблема сумісності з попередніми системами;
- 5) небажання окремих співробітників надавати достовірну інформацію.

Механізми вирішення зазначених проблем підлягають подальшому дослідженню.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Івахненко С. Класифікація програмного забезпечення обліку і контролю // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 7 – С. 55 – 65.
2. Івахненко С. Сучасні інформаційні технології управління підприємством та бухгалтерія: проблеми і виклики // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 4. – С. 52 – 58.
3. Інформаційні системи та технології в обліку: Навч. посібник / В.С. Пономаренко, І.В. Журавльова, Н.С. Пасенко, Ю.Д. Малярєвський. – Харків: ХНЕУ, 2005. – 296 с.
4. Пічугін П. 1С: Бухгалтерія: доступно для бухгалтера: Повний практичний посібник для сучасного бухгалтера. – Харків: Фактор, 2004. – 452 с.
5. Уткін Ю.А. Курс бухгалтерського учета с помощью программы 1С: Бухгалтерія 7.7 для України. – Харків: Digital Print, 2005. – 499 с.